

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

Anmälan.

När detta nummer utkommer har Gustavsbergaren fullbordat sin tredje årgång. Allt mer och mer har den arbetat sig in i vårt samhälle och bland gustavsbergare annorstädes i vårt land, ja, även utanför vårt lands gränser. För alla skulle det bli en stor saknad, om den ej komme.

Det är också självklart att den skall komma även under nästa år, också då med sex 16- à 20-sidiga nummer. Sin karaktär — känd genom tre årgångar — kommer den att behålla.

Tidningens i förhållande till omkostnaderna synnerligen låga prenumerationspris har visat sig vara alltför knappt för att inkomster och utgifter ska gå ihop. Anslag från kommunen och fabriken har dock löst denna fråga för detta år. Det har dock ansetts både nödvändigt och skäligt att för nästa år höja prenumerationspriset med 25 öre, till 1,75, och lösnummerpriset till 35 öre. Distribueringen kommer att tillgå som förut. Prenumerationsavgiften kan lämpligen insättas å tidningens postgirok. 275 173 eller inbetalas å tidningens exp., Grindstug. 11.

För allt intresse, som visats tidningen och för allt det stöd den på olika sätt fått mottaga, är det oss en glädje att få varmt tacka, samtidigt som vi tillönskar en god jul och ett gott nytt år.

Redaktionen.

Befriarens stjärna.

Det vilar mörker över Juda-
bergen.

och ingen stjärna lyser ur det
blå,

av syndens gift är folket fränt
till mörken,

och läkedom ej mera finns att
få.

De vikit av från Herrens väg,
den fordna,

och vandra bort till Baals offer-
lund,

Som hednafolk de flesta äro
vordna;

med hjälplös avgud sluta de
förbund.

Då varsnar Herrens sändebud i
syner

en tid, då våld skall bytas ut
mot frid,

då krigaren sitt svärd ej mera
bryner

och inga koger fyllas mer till
strid.

I skuggors land skall ljuset åter
lysa

och alla skuldrors gissel brytas
av,

betryckta hjärtan mer ej ångest
hysa

och ingen säljes mer att bliva
slav.

Och mörkret viker inför siarns
öga

för furstesonen utav himmelsk
börd.

Se, morgonstjärnan lyser från
det höga,

och lovsångstenen är i Juda
hörd.

Lys, stjärna, in i varje sorgset
sinne

och skingra mörkret uti hjärtats
prång,

var vilsen sökare sitt slutmål
finne

vid julens under och dess ängla-
sång.

J. A. Löfdal.

"Tänd dina vita ljus, Sancta Lucia!"

GUSTAVSBERGAREN

ARG. 3 DECEMBER 1945 N:r 6

Utgivningsort och adress:

Gustavsberg

Redaktionskommitté:**Ansvarig utgivare:**

Gust. Andersson, Tallåsen 6, tel. 357

Redaktörer:O. Lövgren, Tallåsen 30, tel. 137
J. Movinger, Tvärvägen 18, tel. 264**Expedition:**H. Lindholm, Grindstug. 11, tel. 308
Postgirokonton 27 51 73**Annonsförmedlare:**

G. Dahlberg, Höjdhagsv. 19, tel. 359

Prenumerationspris:

Helår 1:75. Lösnummer 35 öre.

Annonspris:

20 öre pr mm.

För särskilt begärd plats 25 öre pr mm.

Julotta i havsbandet.

Havet ligger lugnt, stilla och svart. Blott några svaga dyningar från sydost komma vattnet att häva sig i högtidliga rörelser. I söder sänder fyren ut sitt mäktiga ljussken — ut i det nästan ogenomträngliga mörkret. I ljuskäglan synas lätta små snökorn virvla omkring i luften, medan vår fiskebåt glider fram i julnatten med säker kurs mot fyren. På båda sidor om oss draga emellanåt små kobbar och stenar förbi, markerande de sista utposterna av fastlandet.

Framme i fören stå församlingens präst och kantor försjunkna i meditativ tystnad, gripna av havets storslagna ödsliga skönhet. Det är precis som om havet just i natt sjönge en klangfylld och mäktig julhymn om frid på jorden och om det glada budskapet, allt under det fyren framför oss lik Betlehemsstjärnan strålar i all sin prakt och visar oss den rätta vägen.

Helt plötsligt höres ett rop längst framme i fören. Det är fiskarens 12-årige gosse, som där framme fungerar som utkik. Ropet åtföljs av en häftig gir, och

på en dryg meters avstånd se vi nu några stenar sticka upp ur vattnet! Vi prisa vår goda tur och den vakne gossens uppmärksamhet, och färden går vidare.

Helt öppet vatten ligger nu framför oss, och dyningarna börja så sakta göra sig kännbara. I sydsydväst synes ljusen från två fartyg stäva in mot lotsplatsen för att hämta lots för vidare färd genom den inre skärgården. I våra tankar sända vi sjömännen ombord en tacksamhetens julhälsning. Vad ha vi icke allt att tacka dem för i dessa tider! Till och med på julnatten stå de på sin post.

Vår båt börjar nu närma sig den stora lots- och fyrplatsen, där den ligger på sydspetsen av den avlånga ön. Lotsarnas villor, byggda tätt bredvid varandra till ömsesidigt skydd mot stormen äro nu — tidigt på julmorgonen — helt upplysta och bilda mot det omgivande nattmörkret en effektivt skimrande ljuskrans. På en klip-pa avtecknar sig fyren som en mäktig granitpelare, från vars topp ljuset med jämna mellanrum sveper ut över havet till hjälp och vägledning för havets färdmän. Mitt i den lilla byn reser sig kapellet som en andlig medelpunkt. Vår båt löper in i hamnen, och vi styra våra steg mot kapellet.

Därinne råder högtidlig tystnad. Folket har kommit. På altartavlan synes solen strö sitt guld över havet, en symbol för den gudomliga kärlekens ändlöshet, och på altaret tindra de levande ljusen. Från orgelläktaren ser jag ut över församlingen. De flesta av lotsarna, som icke äro upptagna av tjänsten, sitta i sina bänkar med hustru och barn. De äro starka, rakryggade män dessa lotsar, väl medvetna om sin betydelse. Deras ansikten äro garvade av havets vindar, och deras ögon vana att se faran. Den gamla lotsänkan sitter på sin givna plats. Hon har sett flera generationer lotsar och fyrfolk komma och gå. En del har havet tagit. För alltid.

Orgeln ljuder, i början svagt och trevande, men snart övergår den i jublande fortissimo. Den förkunnar så julens glada budskap och förlämnar julens underbara högtidsstämning åt sinnena. Nu falla rösterna in. De ljuda mäktigt. Männens sonora, malmklingande stämmor blanda sig skönt med kvinnornas ljusa röster. Till orgelns toner

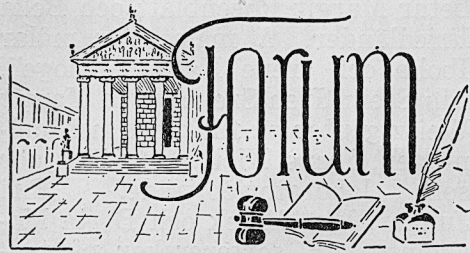
ljuder den underbara välkomsthymnen: "Var hälsad, sköna morgonstund" ...

Så fortsätter vår julotta därute i havsbandet. Ånyo höra vi jul-evangeliet läsas från altaret. Ånyo kunna vi glädja oss åt vår Frälsares födelse, och ånyo ljuda de gamla kära julpsalmerna. Genom ett fönster ser jag ett svagt ljus vid östra horisonten förebådande den nya dagen. Ännu ligger dock nattens mörker tungt över hav och land. Ännu synas stjärnorna tindra över oss... Postludiet spelas. Vår julotta är slut, och församlingen lämnar kapellet, fylld av den andakt och den skönhetsmätade stämning, som blott en vacker julotta kan skänka.

Men för oss kyrkans män återstår ännu en julotta. Den skall firas i den egentliga församlingskyrkan. Så embarkera vi åter vår förhyrda fiskebåt, och åter äro vi på havet. Men nu har vädret avsevärt förändrats. En kompakt, ogenomtränglig snötjocka ligger hotfull på alla sidor om oss. Roparen från fyren vrålar ut sin varning i natten, och en olustig, ja, kuslig stämning fyller oss, vitt skild från den känsla av högtidlig skönhet, som vi förnam på ditfärden. Tjockan har utplånat alla konturer. Med möda se vi de närmaste i båten. Havet företer nu i sanning ett annat ansikte.

Vår duktige rorsman söker orientera sig så gott han kan. Men av det starka mäktiga ljuset från fyren se vi absolut ingenting längre. Fiskaren låter båten gå för halv maskin. Gå vi på grund, bli åtminstone skadorna något mindre. Där framme ligger gossen med halva kroppen utanför — ivrigt spejande. Vilket ögonblick som helst kunna vi höra det välkända ljudet, då båten skrapar i boten...

Skönt! Vi äro åter välbehållna i land — men avsevärt försenade. I ilmarsch bär det av mot den lilla kyrkan, där den ligger så vackert på en sluttning mot öster. Dess exteriör är enkel — ytterst enkel. Den saknar t. ex. torn. Men därinne råder en okonstlad, ren skönhet. I taket hänger en fregatt, som sig bör i en riktig skärgårdskyrka, och enbart levande ljus upplysa kyrkan, åstadkommande väldiga skuggor av bjälkarna i taket. Elektriskt ljus har man icke dragit in. Av pietetsskäl sägs det.

Är julen behövlig?

En av mina vänner berättade för inte länge sedan, att han en vacker vårdag i Skåne stannade i hänförd betraktelse av en ängsbacke, där tusende vårblomster prunkade i årstidens hela fågring.

— Åh, så vackert, yttrade han till skåningen i sitt sällskap.

— Ja, men de ä ju ingen nödda te (de är ju inte till någon nytta), yttrade denne likgiltigt.

En konsekvent materialist måste ge skåningen rätt. Vitsippor och andra vårblomster duger inte till kreatursfoder. Inte heller på annat sätt kan man förtjäna

pengar på dem. Oxen går likgiltigt förbi. Korna fnysar åt dem och menar, att de är odugliga, men människan — om hon inte är totalt fördärvad av ett materialistiskt tänkesätt — stannar hänförd och utropar: "Åh, så vackert". Och hon njuter av fågringen, upplever att hon får något, som hon visserligen inte kan mäta med metermått eller väga med kronkrönta vikter men som ändå har ett så stort värde för henne.

Ett likartat förhållande råder, när man stannar inför julen.

— Tänk så mycket pengar det går åt till jul, klagar den ene och tycker att det hela är en förlustbringande affär.

— Och så mycket arbete och slit det är sen, suckar en annan och känner sig trött vid blotta tanken på allt som behöver göras.

— Än all den förfärliga skövlingen med granskogen då, ondgör sig en tredje. Kanske han t. o. m. skriver en insändare i en tidning och tycker att julgranar skulle förbjudas.

doms glädje och välsignelse...

"Stilla natt, heliga natt..." sjunger kören. Tonerna svinga sig upp mot takbjälkarna. De ljuda mot väggarna i denna åldriga helgedom, där så många generationer av skärens folk fått tröst och hugsvalelse efter veckans strävsamma id, och där de vigts till ro och vila i mullen utanför. När nu jul-evangeliet ånyo läses och när änglarnas budskap ånyo ljuder om frid på jorden, då smyger en bönesuck ur djupet av mångt bröst: Frid på jorden...

Men där ute gryr dagen. Östra horisonten är flammande röd. Utifrån havet kommer en svag bris. Julen har kommit till skären.

Stig Magnusson.

För människans vidkommande är det i grunden omöjligt att lägga en konsekvent materialistisk syn på livet och tillvaron. Men vart skulle vi komma, om vi i likhet med t. ex. oxen och åsnan skulle göra det. Kroppen skulle få sitt — utan hämningar och självbehärskning — så långt det vore möjligt. Allt själsligt och andligt kunde utan vidare avskrivas som opraktiskt och onyttigt. Kan en konsekvent materialist — observera att jag skriver konsekvent materialist — ha något som helst rum för skönhets- och stämningvärden? Säkert inte. Då måste han ju också säga farväl till allt vad helg och högtid heter. Att julen och julfirandet inte får någon plats i hans medvetande och livsföring är självklart — såvida han nu inte vill utnyttja andras positiva inställning till julen och förtjäna pengar på den. Men i så fall måste han ju vara tacksam för, att andra inte är lika konsekvent materialistiska som han själv är.

Mången menar, att vi nu — i maskinkulturens tidevarv — skulle kunna göra oss av med inte endast jul och påsk utan även med söndagarna, åtminstone vad deras religiösa innebörd beträffar.

Så långt tillbaka, som man kan forska i svenska hävder, har julhögtid firats i vårt land. Alltid har den haft en religiös innebörd: först ägnades den asatron, sedan fick den kristet innehåll. Den yttre formen av vårt julfirande har åtskilliga reminiscenser från den gammalnordiska asatrons dagar, men de övervägande beståndsdelarna har tillkommit under kristen påverkan.

Ju mer utvecklingen skriker fram mot fabriksmässigt utförda standardartiklar, vars symboler kan sägas vara tidsstudiemannen och det löpande bandet, desto mer

Från orgelläktaren ser jag ånyo ut över församlingen. Men denna gång domineras den av fiskare och deras familjer. De ha skapliga tider nu dessa havets skördemän. Så har det inte alltid varit. Men i sann ödmjukhet inför naturens och tidens växlingar bevara de i med- och motgång sinnets jämvikt.

Se, där sitter den gamle kyrkvärden på sin plats! Hans bägge söner har havet tagit. Men han tycker sig se en mening även i detta. Även detta måste ingå i den Högstes rådslag. Och där sitter den gamle klockaren och läraren. Han har sett en stor barnskara växa upp omkring sig. Alla ha de blivit dugande män och kvinnor. Deras framgång är hans ålder-

God jul

och

Gott nytt år

tillönskas alla Gustavsbergare

av

Bapistförsamlingen.

Julen firas i Missionshuset:

Dec. 23 kl. 15 söndagssk. julfest.

Juldagen kl. 7 julotta.

Annand. jul kl. 11,15 missionshögtid.

Dec. 30 kl. 16 församl. julfest.

Nyårsafton 22,30 nyårsvaka i Kapellet.

Nyårsdagen kl. 18 gudstjänst.

Alla hälsas välkomna och tillönskas.

God jul och Gott nytt år

Missionsförsamlingen.

Varje gustavsbergare

tillönskas en

God jul

och ett

Gott nytt år

Templet 137 Sirius.

Rumänskorna i Gustavsberg.

I augusti inbjöds en grupp rumänskor från flyktinglägret i Kummelnäs till Gustavsberg. I oktober var pass och andra papper klara och nu sitter 16 av dem som medarbetare i porslinsfabriken. Alla har de liksom boskap körts från land och hem, genomlidit fruktansvärda månader som slavarbetare, berövats sina anförvanter. Under några månader i Sverige har de sakta byggt upp sin hälsa. Nu är de fria människor, som börjar på nytt. Ett vänligt leende har de alltid på läpparna, men svärmodet ruvar därbakom. De glömmer aldrig Auschwitz och

behövs de sedvänjor och värden, som ger omväxling, helgd och högtid över livet. Vi har faktiskt inte råd att vara av med julen och julfirandet. Ett vittnesbörd om att också nutidsmänniskan känner sig dragen till högtid och stämning möter man t. ex. i det förhållandet att Lucia-firandet vunnit en så utomordentlig spridning på sista tiden.

Men såväl när det gäller Lucia-som julfirande löper man lätt risken att låta det bli endast ögonblickets stämningsstunder, där ögat och magen får sin fägnad men där det inte blir mera. Det är då trots allt ett urblåst och torftigt högtidsfirande, som aldrig ger vad det skulle kunna ge.

Visst behöver vi en jul med ljus, med hemkänsla och helgstämning, gärna också litet extra ifråga om mat. Men detta är alltför litet för oss, och det är inte allt vad julen kan ge. Vi behöver därför också höra och ta emot juldokumentet: "En Frälsare har blivit född åt eder i Davids stad, och han är Messias, Herren". — "Ära vare Gud i höjden, och frid på jorden, bland människor till vilka han har behag". Detta är själva kärnan i julens högtid. Varför skulle man då nöja sig med skallet, även om detta är vackert och ger en eller annan stämningsstund. Maskinkulturens människa har behov av julen i hela dess rikedom.

Oscar Lövgren.

Belsen. Framtidshoppet går kanske till Amerika eller Palestina, några vill återvända till hemlandet, en och annan skulle helst vilja stanna i Sverige. Det är vår plikt att låta dem känna sig hemma här.

På bilden här nedan ser vi Gizela Angel stämpla pyroformar med "Swedish Produce". På maskintryckeriet klipper Gizella Rosenblatt, på cromoavdelningen ar-

betar Margit Rosenblatt och Bella Friedländer, å målarsalen målar Ibolia och Irene Katz "allmoge". Lili Stein, Iren Szekeley och Margit Weisz gjuter på flintporslinsavdelningen, Irene Kleinman tjänstgör som laboratoriebiträde. Piri Junger, Eva Malek och Berta Moskovits är sortererskor på tekniskt porslin, medan Iren Fein, Nelly Schanzer och Olga Tronstein sitter vid bandet och putsar.

Sunteti bineveniti in Gustavsberg si dorim ca timpul ce-l petreceti la noi sa Va fie cat mai placut, si sa fie o scara spre un viitor fericit.

Va uram un placut Craciun Suedez, si un an nou fericit.

G. Dbg.

Till Eder tjänst

Vid val

Praktiska Julklappar

ALBERT L. CARLSON.

Herr- & Damkonfektion.

Tel. 68

**Lämpliga
JULPRESENTER**

**köper Ni bra
och billigt i**

KONSUM

Missionsförsamlingens ungdomsförening.

Det är ett för alla människor känt och upplevt förhållande, att unga trivs bäst tillsammans med unga och att även andra åldersgrupper dras till jämnåriga. Att samma företeelse yppar sig också inom det kristna verksamhetsområdet är ganska självklart.

Under väckelsetider har i första hand ungdomen gripits och börjat ett nytt liv. Också här i Gustavsberg hade särskilt på 1870-talet betydande väckelser gått fram i de ungas led. Där om vittnar för övrigt ett intressant uttalande i tidningen Norden för 1879, i en artikel som återges i detta nummer av Gustavsbergaren. Även om artikelförfattaren inte har någon förståelse för väckelsen, har han dock måst fastslå dess på samhälls- och nöjeslivet omskapande förmåga.

De ungdomar, som på 1870-talet kom med i den kristna verksamheten i Gustavsberg, hade vid 1890-talets mitt nått medelåldern. Samtidigt hade nya ungdomsgrupper kommit till genom väckelser, som vid denna tid gick fram över samhället. Dessa unga ryckte nu på ett märkbart sätt fram i församlingsarbetet och gav uttryck för, att de utöver det vanliga verksamhetsprogrammet önskade gemenskaps- och verksamhetsformer, som lämpade sig särskilt för dem. Man kände ju också till, att det på andra platser redan på 1870-talet bildats kristliga ungdoms- och jungfruföreningar. I Gustavsberg bildades 1897 Baptistförsamlingens ungdomsförening.

Åtminstone två gånger — april och dec. — 1895 hölls inom Gustavsbergs missionsförsamling (eller Friförsamling, som den då kallades) speciella ungdomsmöten. Och man synes ha fortgått på denna väg. Till församlingsmötet i nov. 1897 anmälde de troende ungdomarna, att de "önskade hålla en fest för de unga". Och vid församlingsmötet i dec. uttalades från deras sida en önskan om, att flera ungdomsmöten måtte förekomma under året.

I aug. 1899 framställde pastor Nyberg frågan: "Kan församlingen göra något a) för att sätta de

Missionsförsamlingens ungdomsförening våren 1943.

unga troende i lämplig verksamhet, b) möjligen vinna den icke troende ungdomen för Herren — och om så är, vad bör göras?" Styrelsen fick i uppdrag att jämte fyra andra utreda frågan.

Ur denna åtgärd kom ungdomsföreningen till stånd. Den bildades vid ett möte i "Hyddan" den 22 okt. 1899. Handlande F. Hultman, vilken fungerade som mötets ordförande, redogjorde för syftet med föreningens bildande.

Redan från början försiggick ungdomsföreningens arbete i bästa samförstånd med församlingen. Pastor Nyberg hade fruktat, att ungdomsföreningen skulle komma att verka splittrande och därför motarbetat den, men det visade sig då, och har visat sig även sedan, att dessa farhågor saknade grund.

I okt. 1899 behandlade och godkände församlingsmötet ungdomsföreningens stadgar.

Under de första åren anordnade ungdomsföreningen i regel offentliga möten varje kvartal. Vanligen kallades då främmande talare. Första-maj-festerna, som firats från och med 1901, var till att börja med av enskild karaktär. Senare har de blivit offentliga och anordnas gemensamt med Baptistförsamlingens ungdomsförening — växelvis i Kapellet och Missionshuset. De senare åren har Lucia-fester anordnats, ibland har de varit av enskild, ibland av offentlig karaktär.

De enskilda mötena har haft uppbyggelse-, studie- och samkvämskaraktär. Från de senare åren kan särskilt nämnas bibelstudierna i Apostlagärningarna,

vår äldsta kyrkohistoriska urkund. Korrespondenskursen i Kristens livsåskådning har genomgått, med deltagare också utanför ungdomsföreningens led. Varje år hålls på senare tid en systrarnas och en brödernas afton, varvid respektive systrarna och bröderna står för såväl programmet som förekommande servering. Dessa tillfällen har varit mycket uppskattade och visat prov på, hur allvar och glädje kan förenas i samkväm och samvaro inom kristen ungdomsverksamhet.

Biblioteket, som ungdomsföreningen 1902 fick övertaga av församlingen och sedan betydligt utvidgat, har skänkt dels god förströelse, dels uppbyggelse och kunskap.

Det förtjänar antecknas, att föreningen i maj 1911 beslöt kalla lektor P. Waldenström att hålla föredrag över ämnet: "En människovärdig tillvaro". Av allt att döma kom föredraget inte till stånd, men det förhållandet att frågan kom upp visar, att den kristna ungdomen hade intresse också för de stora samhällsfrågorna och att den väntade och önskade deras lösning i kristen anda.

Pastor P. O. Nyberg blev föreningens förste ordförande. Från aug. 1906 till slutet av 1913 innehade pastor O. Mellblom denna befattning. Åren 1914—21 samt 1927 var Sven Svensson ordf., Sam. Svensson tjänstgjorde 1922—26, John Hagby 1928—32 och Sven Lövdal sedan 1933.

Alltsedan 1902 har ungdomsföreningen underhållit antingen en skolgosse eller en hjälplärare i Kongo, förutom att den även på

FRÅN MIN DAGLIGA GÄRNING.

FOTOGRAFEN BERÄTTAR.

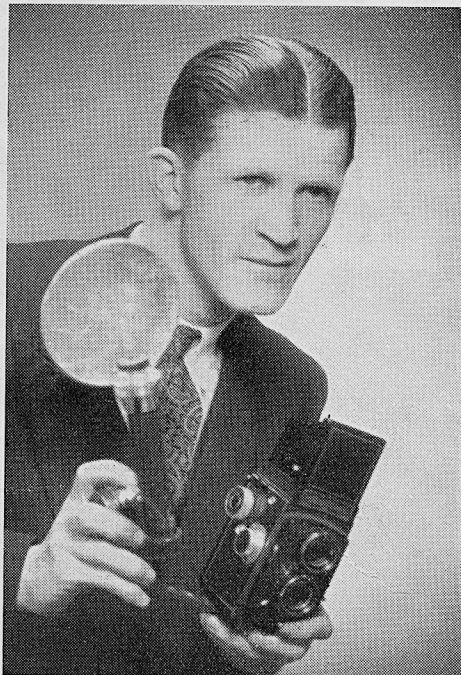
Min dagliga gärning började så. Från maskintryckaravdelningen kallades jag en för mig oförglömlig höstdag 1937 upp till konstnären Wilhelm Kåge. Han höll just då på med utgivandet av en argentakatalog. Jag tillfrågades, om jag ville börja att sköta fabriken fotografiering. Om jag ville! Sällan har jag blivit så glatt överraskad som den höstdagen. Min gamla önskedröm blev verklighet. Jag skulle få bli fotograf. Min gamla hobby skulle bli min dagliga gärning.

Hur jag fått denna hobby? Jo, under krigs- och krisåren 1916—17 gick jag i en skola i Närke. Då fick jag en kamrat, som ägde en kamera. Och då började det. Allt omkring mig fick nytt liv och liksom nytt innehåll. Allt kunde ses med nya ögon. Sex sju år senare fick jag av denne kamrat en hel del plåtar. Då gällde det att lära sig framkalla och kopiera. En svåger till mig blev min läromästare

annat sätt bidragit till missionsarbetet i andra världsdelar.

Nu väntar vi på och beder om en andlig väckelse bland vårt samhälles unga. Den skulle på ett utomordentligt sätt lösa problem, som nu rättsinniga föräldrar, ungdomsvårdare och andra för ungdomen ansvariga fåfångt brottas med, utan att finna någon effektiv lösning. Den skulle också hjälpa många unga fram till en lösning av de egna problemen, en lösning, som de nu inte förmår åstadkomma.

Oscar Lövgren.

Hiliding Olsson.

här. Och en dag fick jag överta hans gamla avlagda kamera. Så fortsatte det. Nu blev det ett strövande i skog och mark. Jag tog ett väldigt antal naturbilder. En dag kunde jag också skaffa mig en egen ny kamera. Då blev det ett experimenterande. Den gamla byggdes om och fick tjänstgöra som förstöringsapparat.

Då jag därför fick möjlighet att bli fabriken fotograf, kände jag mig obeskrivligt både glad och tacksam.

Vad gör nu fabriken fotograf en dag? Den kan fortgå i största enformighet — i mörkrummet vid framkallningsapparaterna. Men det kan också hända, att dagen bjuder omväxling från minut till

minut, då jag med kameran söker fånga olika motiv.

Käre läsare, följ med mig i min dagliga gärning.

Först och främst har jag order att fotografera olika pjäser från konstavdelningen, servismodeller och alla nya dekorer. Det är alldeles tydligt, att detta är ett både intressant och spännande uppdrag. Man får följa tillverkningsutvecklingen och på detta sätt ha kontakt med de olika avdelningarnas försök och resultat.

Vår tid är ju bl. a. reklamens tidevarv. Det gäller att visa affärsmän och allmänhet de olika fabrikenas möjligheter. Därför har jag även order att för fabriken taga en del reklamfoton för tidningar och broschyrer. Sådana uppgifter stimulerar. Det gäller ju att vid denna reklam klart och tydligt söka få fram detaljer och nyanser i modellerna.

Ett annat mycket viktigt uppdrag gäller fotografering av teckningar, skisser, förslag till monogram o. s. v. Dessa bilder ska förminska eller förstora och sedan användas vid dekorer på konstgods eller serviser. Genom detta förfaringssätt gör en avdelning en väldigt tidsbesparing. Det går fortare att på fotografisk väg förminska eller förstora en bild till precis den storlek, som en pjäs kräver, än om man skulle göra en avteckning för hand. Men dessutom utvinnes ytterligare ett. I fabriken finns det många pjäser med synnerligen detaljrika mönster. Kameran ljuger inte, den glömmes ej och förbiser ej heller något. Genom kameran kan en konstnär vara viss om, att

God jul och
Gott nytt år

tillönskas alla gustavsbergare
av

Sv. Grov- & Fabriksarb.-förb:s
Avd. 205.

Varje gustavsbergare

tillönskas

G O D J U L

och

G O T T N Y T T Å R

Sv. Lantarb. förb:s Avd. 182.

God jul —
Gott nytt år

tillönskas

medlemmar o. vänner.

Mörtnäs Soc.-Dem. Förening.

alla hans detaljer i en teckning kommer med. Kameran återger direkt, den är exakt.

En del mycket hastiga arbets-tempon filmas i ultrarapid. Dessa filmer användes sedan som instruktionsmaterial, då en nybörjare vid fabriken skall lära sig exempelvis vissa handgrepp. Min dagliga gärning ger mycket att tänka på.

Under nu pågående omfattande om- och tillbyggnad av fabriken ska jag fotografera alla nedrivnings- och uppbyggnadsarbeten. En del av dessa arbeten filmas. Det kan förefalla en och annan underligt, att man gör så stort väsen med kameran vid dessa arbeten. Men saken är enkel nog. Kameran ger samtiden och eftervärlden en klar bild av dagens Gustavsberg. Tänk om så där 50 år! Då kan vi som gubbar och gummor stappla iväg till ett präktigt medborgarhus och där titta på bilder från den tid, då vi själva stod mitt uppe i arbetet. Och efterkommande generationer ska säkert tacka oss, för att vi med kameran förevigade våra strävanden.

Ibland händer det att man lyckas med en riktig tävlingsbild. En dag, då jag fotograferar vissa arbeten ute, kan det hända, att jag helt plötsligt upptäcker ett strålande motiv. Man ser bilden framför sig. Kameran inriktas och man knäpper. Men många faktorer måste samverka: belysningen, omgivningen, ögonblicket. Ofta är det rena turen, om en bild blir så bra, att den duger som tävlingsbild. Jag minns, då jag upptäckte och med nya ögon såg byggmästare Danielssons gamla vattenhjul. Den bilden gav mig sjätte pris i en tävlan och åtta poäng av tio möjliga. En sådan uppmuntran stimulerar och skärper ögats iakttagelseförmåga. Jag gör aldrig en utflykt eller en resa utan kamera. Man skulle ju kunna råka göra sitt livs bästa bild!

Men tänk nu en het julidag! Det kan bli mer pressande en sådan dag att sitta inestängd i mörk rummet, än mången vill tro. Men arbetet där är nödvändigt. Det hör med till den dagliga gärningen. Det kände jag väl till redan förut. Glädjen över arbetet är dock så stor, att jag glömmer en och annan nackdel. Och då bilderna är färdiga, numrerade, klistrade och för arkivering lämnade till fröken

Funderingar i min fåtölj.

Jag sitter hemma i min bekväma fåtölj, sträcker på mig och gäspar. Jag slöar. Sânt gör man vanligen inte nu för tiden — officiellt vill säga. Det anses inte riktigt höra ihop med den stramare livsföringen. Men om vi skall vara riktigt ärliga, så tycker vi nog att det ibland är skönt att riktigt vila ut och känna att man trivs. Ja, det vill säga inte alla, inte t. ex. den avdelningschef på fabriken, som tyckte att ledighet för att piska sängkläder var onödigt. Sådant kan man göra på söndagarna, menade han. Självt har han antagligen stora blåsor i händerna vid det här taget av dylikt söndagsarbete.

Ja, det är verkligen skönt med ett hem, en plats där man rör sig själv, där ingen kan kommendera

en till något som man inte tycker om. Det vill säga om ens fru är borta så man själv är herre i huset. Tidens hets och jäkt gör, att man ibland kan behöva en lugn och fridfull stund. Det är ju under sådana stunder av välbefinnande och lugn meditation som de stora värdena i livet framträder. Det var under sådana stunder som de stora filosoferna kom till klarhet och sedan kunde kläda de eviga sanningarna i ord. Tänk om de hade haft en tidsstudieman bakom sig! Jag undrar vad vi då skulle ha fått lära oss om de allvarliga frågorna. Eller om deras idéer hade framkläckts på löpande band! Då hade det väl blivit utskott alltsammans. Apropå utskott, dom kanske skojar lika bra som på fa-

Ekberg, känner man, hur nutiden griper in i framtiden.

Ibland får fotografen order att möta ett sällskap och visa det fabriken. Det tillhör något av det roligaste jag vet: att från ensamheten gå ut i fabriken olika avdelningar. En och annan gång får jag under ciceronskapet även bli fotograf. Vanligen tages ett par bilder av de gäster, som ombedes skriva i gästboken.

Det tacksammaste jag vet, är att fotografera barn. Deras naturlighet och enkelhet är större än hos äldre. De har ännu inte lärt sig att förställa sig. Men det kan ha sina sidor och muntra stunder att vara barnfotograf. Tänk Er in i en sådan situation. En pappa vill ha en glad bild av sin pojke. Men denne vill inte alls. Tror Ni, att det kan bli en skaplig bild, då pappan står bakom stolen och ryter: "Hör du inte, du ska skratta. Gör du inte det, får du stryk, då far-

bror fotografen gått". Eller den förstfödde — 5—6 mån. gammal. Fastrar och mostrar, tanter och farbröder i långa rader gör sitt bästa för att få pysen att med ett leende visa sin första tand. Det kan bli en regelrätt uppvisning i kråkhopp, viftning med öronen, katthärning, gökkluck o. s. v. Sânt är tålmodsprövande och ganska irriterande men sagolikt roligt. Men skönt känns det efter en sådan pärs att få kila iväg till Skraddarviken och där fånga bilden av några naturligt lekande och badande barn.

Och nu har ett tjugotal gustavsbergare startat en fotocirkel. Jag förstår deras iver. Fotografering är en god och utvecklande hobby. Självkritik och iakttagelseförmåga övas. Man arbetar med det levande, då man fotograferar, ty bilden kan lämnas åt framtiden.

Gustavsberg-Ingåröretsen
av Svenska Röda Korset

önskar sina medlemmar och
vänner

EN GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR

Gustavsbergs Lottakår

ber att få framföra ett varmt
tack för det gångna året samt
önskar alla en

FRIDFULL JUL

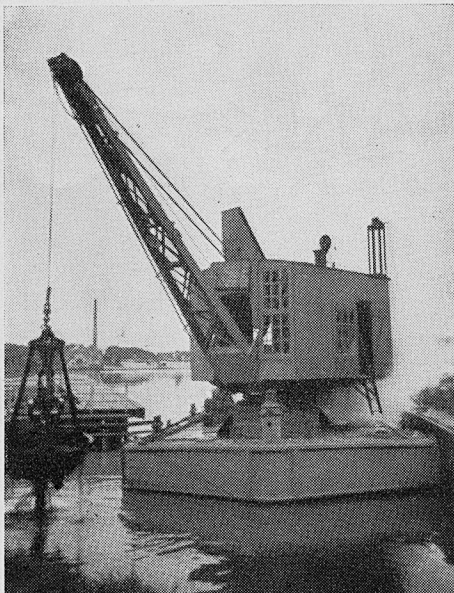
och ett

GOTT NYTT ÅR

Reningsverket vid Algatan.

Då det i våras hördes sprängskott från bergknallarna vid Algatan undrades mycket, vad som nu skulle ske. Som väl alla vid det här laget redan vet, rörde det sig om sprängningar för den nya reningsanläggningen för avloppsvatten. Tidigare finns tre reningsbrunnar, s. k. emscherbrunnar, belägna en vid sanitetsgodsfabriken, en vid Bagarevägen och en vid Strandvik. Den förstnämnda renar kloakvattnet från sanitetsfabriken och södra samhället, den andra från samhället söder om kyrkan och väster om Värmdövägen och den tredje från övrig bebyggelse öster om Farstaviken. Förutom dessa finns en del s. k. Hoffmanbrunnar för rening från enstaka bebyggelser. Den nya anläggningen skall i första hand rena kloakvattnet från hushållsgodsfabriken, nya och gamla kontorsbyggnaderna samt Stenhusen. I från alla dessa byggnader skall genom rörledningar kloakvattnet ledas till den å fabriksgården belägna pumpstationen, varifrån det sedan pumpas till den nya emscherbrunnen i Kvarnberget. Denna brunn blir större än någon av de övriga och är tilltagen med tanke på eventuell framtida utbyggnad av fabrik och samhälle. Genom den nya anläggningen blir det möjligt att förse Stenhusen med vattenklosetter, varav följer att de gamla "dassen" vid Algatan kan försvinna — vi får hoppas nästa år.

Det kan nämnas att det slam, som genom förmultningen erhål-

"Skopning" av avlagrat slam pågår.

les från brunnarna, är ett utmärkt gödningsämne och fullt jämförligt med biohumen från Henriksdal.

Ett annat problem är att ur det slamhaltiga avloppsvatten från fabriken avskilja det slam, som nu rinner ut i Farstaviken. Detta har tidigare lösts för sanitetsgodsfabrikens del genom den avsättningsbassäng, som ligger under markplanet öster om denna fabrik. Från gamla fabriken har avskiljningen skett i slamhusens golvbassänger. Dessa har med tiden blivit otillräckliga, något som kommit till synes i avlagringar, såväl i "Varma rännan" som vid dess uttrinring i viken. Avloppsvattnet från den nya fabriken kommer även det att passera en avskiljningsanordning, vilken i skrivande stund ej fått en slutgiltig utformning. Det gäller här att balansera effektivitet med platsbehov och kostnader. Någon

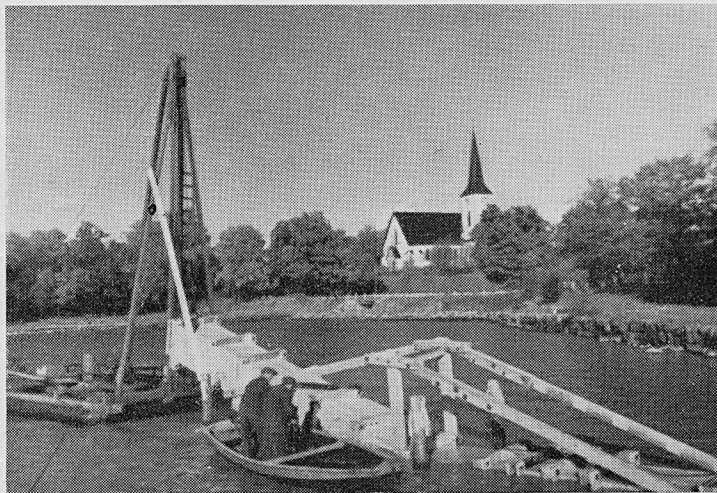
Fackföreningen har ordet.

Den enskilde har små chanser att göra sig gällande. Inom alla områden fordras det, att enskilda människor sammansluter sig i organisationer för att kunna genomföra sina berättigade anspråk. Detta gäller på snart sagt alla områden inom samhällslivet. Men alldeles speciellt gäller detta för arbetarna. Arbetarna är var för sig utan möjlighet att kunna hävda sig gent emot arbetsgivaren. Men sammanslutna i en organisation bildar de en makt, som även den hårdföraste arbetsgivare måste ta hänsyn till. Fackföreningen har till uppgift att i löne- och andra frågor som har med arbetsplatsen att göra föra medlemmarnas talan. Genom fackföreningen, som upprättar kollektivavtal med arbetsgivaren, bestäms lönen. Vid avskedanden och permitteringar

hundraprocentig avskiljning är tyvärr ej tänkbar.

"Varma rännan", som tidigare varit ett uppsamlingsdike för litet av varje, kommer snart att vara helt ersatt av den nya kulvertledningen, vars nedersta del består av en trätrumma för avloppsvattnet en bit ut i viken. Det var arbetet i samband med utläggningen av denna trumma, som i höstas rönt så stor uppmärksamhet genom att dykare måste anlitas. Det var också åtskilligt med slam, som vid samma tillfälle "skopades" bort.

F. Möller.

Bilder från utläggningen av kulvertledningen vid "Varma rännan".

SALTSTÄNK FRÅN FARSTAVIKEN

Lucia

har kommit, och kaffet hon bjöd på var äkta vara. Nu skall det alltså bli ljusare tider, och nog finns det vissa förutsättningar. Snön gör väl sitt till att skyla över de mörka markerna och de leriga vägarna. Den regntunga höstperioden är till ända, solen har till och med hälsat på igen och det lackar mot jul!

Visserligen gjorde november-skatten ett streck i jultomtens önskelista, men det är i alla fall jul — jul med alla minnen från tidiga barndomsår, jul med dess säll-

samma stämning, då alla traditionsenligt söker vara snälla och hyggliga och då kyrkan i julottan kan räkna med de mest oväntade besök. Tänk om vi inte hade julen? Den enda tid på året, då vi kan vara som barn, som verkliga människor, vara oss själva — utan att behöva skämmas för det. Ty alla andra är likadana.

Mantalsskrivningen

jämte folkräkningen och bostadsuppgifterna har vi nu lyckligen genomlidit. Det är alldeles vådligt vad myndigheterna kan sätta hu-

från arbetet har fackföreningen genom huvudavtalet möjlighet att hävda arbetarnas mening.

I Gustavsberg med dess speciella problem får fackföreningen även ingripa i många frågor, som inte är av direkt facklig karaktär. En av dessa frågor är yrkessjukdomarna. Här har fackföreningen med förbundets hjälp sökt att i största möjliga grad hjälpa sina medlemmar. Andra frågor som även ligger under fackföreningen är hyresfrågan och bostäderna över huvud taget. Genom avtalet regleras lönen, men lönen är sammankopplad med hyran, varför även den regleras genom avtalet.

Men fackföreningen står och faller med medlemmarna. För att fackföreningen skall bli den starka sammanslutning som fordras måste medlemmarna visa intresse och ansvar. Det är på medlemmarna det ankommer vilka resultat fackföreningen kan uppnå. Om medlemmarna visar sig aktiva, om de besöker mötena, om de i sin dagliga verksamhet söker förverkliga de fackliga idéerna, skall också resultatet visa sig. Varje fackföreningsmedlem bör vara något av en agitator, han bör försvara de

fackliga idéerna gentemot hållningslösa individer. Men han bör inte endast vara agitator, han bör också söka tränga in i problemen och lösa dem på ett riktigt sätt. Fackföreningen har ett stort ansvar inom samhället, den får ta ställning till frågor som är av stor räckvidd. Det fordras då att medlemmarna är insatta i vad det gäller, att de positivt tar ställning till de fackliga frågorna. Den bästa informationen får medlemmarna genom att besöka mötena, ty där får de en klar framställning av vad saken gäller, och där kan de i fri diskussion framföra sina åsikter. Mötet är en bättre plats än omklädningsrummet och vedbo-

backen för den fackliga diskussionen.

I det samhälle som kommer får fackföreningsrörelsen allt större uppgifter. Den kommer inte bara att reglera anställningsförhållanden inom företaget, den kommer också att bli medansvarig för företagets skötsel. Den kommer att få större makt, men också större ansvar. Detta innebär att medlemmarna i högre grad blir beroende av sin organisation och att denna kan göra mera för sina medlemmar.

Gustavsbergs fackförening avd. 205 har i stort sett en god anslutning av de anställda vid porslinsfabriken. Procenttalet organiserade är högt. De flesta är medvetna om fördelen av att tillhöra organisationen. Men några står utanför. Det är personer som inte förstår innebörden i satsen om inbördes hjälp, om solidaritet och sammanhållning. Det är vår mening att även dessa personer skall tillhöra fackföreningen. För medlemmarnas bästa och för ökat arbetarinflytande är vår paroll. Därför strävar vi också efter ett hundra procentigt deltagande i vår organisation. För avd. 205. Styrelsen.

FRISÉRSALONGEN

GUSTAVSBERG
GRINDSTUGATAN 5
(invid kyrkan)

Med tack för det gångna året
tillönskas

G O D J U L

och

G O T T N Y T T Å R

Gunnar Brinck.

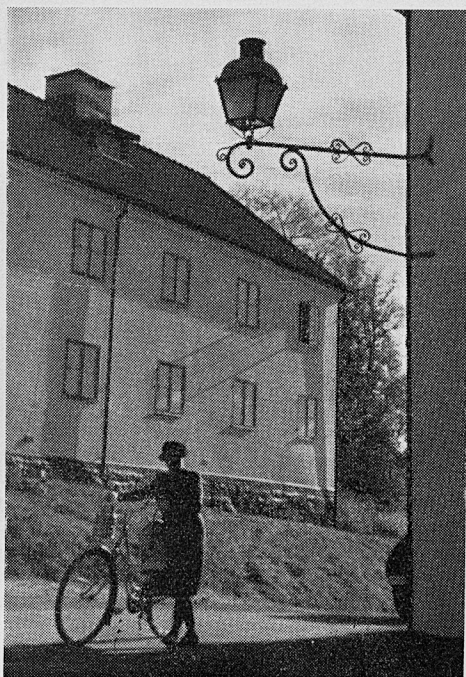
bolaget på sistone ordnat dem i Gustavsberg). Drivmedlen blir ransoneringsfria för den som kan och vill bruka dem rätt. Det gäller bara att ha klar blick och att vara vid sunda vätskor. Atomenergin kommer att föra folken närmare varandra genom snabbare förbindelser, och i bildradion kommer de mest avlägsna små stugor att få erfara kulturens väl-signelser och se världen byggas upp till ett framtida folkhem. Med de gångna årens minnesbild av världen följer vi skaldens exempel: "Vänder generad till slut tavlan med baksidan ut, vänder ett blad i sin bok, skriver 'En dårtids epok.'"

Samhörigheten

kunde förresten underlättas omedelbart genom att fr. o. m. 1 jan. införa en enkel reform. I det gamla samhället var titlarna en onaturlig börda, som inte hade något med likställdhet eller god vilja att göra. Den nya tiden, som måste gå i broderskapets anda, kräver enklare umgängesformer. De ärliga dalabönder har alltid använt Du som tilltalsord. I beredskapen var vi alla Du med varandra. Hos föreningsfolk är det en oskriven lag. Alla sitter vi i samma båt! Tack ska Du ha!

Årsberättelserna

för 1945 ger nu våra redogörare sysselsättning under mellandagarna. Det gäller att konstatera, vad man sått och vad man fått skörda, innan de stränga revisorerna kommer. Skulle man tolka föreningar-

Nedre Stenhusets nordöstra hörn har fiffats upp med en stilig lykta.

nas beskrivningar över verksamhetsåret bokstavigt, så måste det ha varit synnerligen livaktigt och fyllt av idel framgångar. Mässfällen och föreningsledan glömmar man under de fridfulla helgdagarna. Ärligt talat: lever vi inte bra mycket på gamla lagrar? Är idealen av den höga kvalitet, som pastor Norrby pekade på vid sitt klämmiga föredrag i Kommunalhuset i november? Ja, det är bara en fråga.

Apropå föreningsverksamheten

och goda föresatser, så måste vi tänka på att utjämna gränserna mellan de olika föreningarna. Vis-

serligen kan icke en viss åsikt alltid accepteras av all ungdom, men en kombination mellan de olika intressena och de ideella programmen skulle säkert vara till gagn. Nykterheten borde t. ex. stå på alla ungdomsföreningars program. Ett intensivare samarbete kunde också slutas på flera områden: för tankeutbyte, för studier och gemensamma aktioner. Målet är ju gemensamt: att fostra svensk ungdom till harmoniska och ansvars-kännande människor.

Rent praktiskt kan vi göra ett gemensamt krafttag på det nya året för att nå ett resultat i fritidsgården, medborgarhuset och idrottsplatsen. Här finns plats för ledarnas entusiasm och organisationsförmåga.

Humorn

får vi inte glömma att ha som färdkost! "Soliga spalten" borde vara en stående rubrik i Gustavsbergaren, fylld av alla de goda historier, som man en och annan gång hör berättas om gustavsbergersfolk. Låt oss nu muntra upp denna allvarligt menade krönika med en mer eller mindre sann historia. Under ett besök hos en gammal gustavsbergare utspann sig följande dialog:

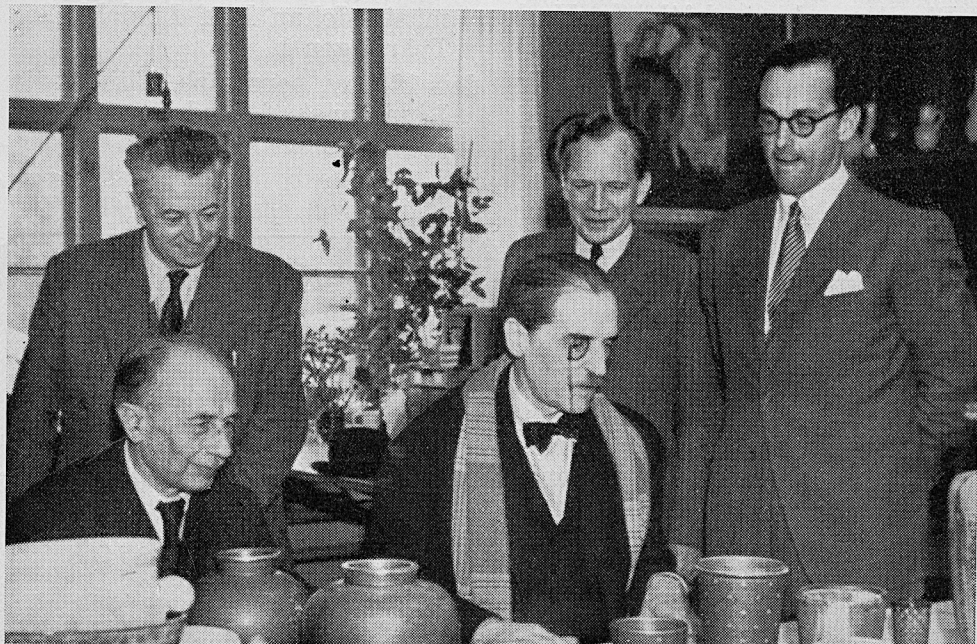
— Det är allt ett strävsamt liv, som gjort farbrors rygg så böjd!

— Nej då. I min ungdom skulle bror min och jag hoppa bock — men han kom aldrig!

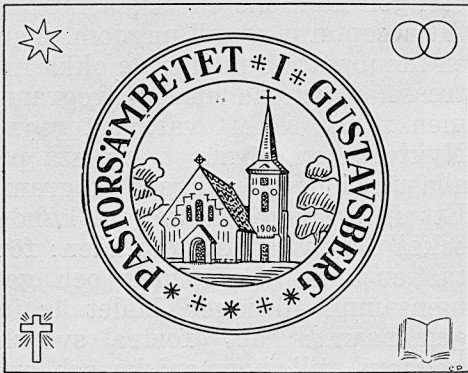
God fortsättning!

Lekaren.

En bild av fyra intresserade fransmän på besök i Gustavsberg den 10 okt. i sällskap med Anders Hedberg. M. René-Jean, konstkritiker i Le Monde, den efter befrisen förbjudna Le Temps efterföljare. M. René Naegelen, flygande reporter för det socialistiska huvudorganet Le Populaire. M. Jean-Louis Vandoyer, tidigare chef för Musée Carnavalet och Comédie Française, nu som representant för Le Monde Illustré. M. Merlean Ponty, representant för Agence France Presse, Havasbyråns efterträdare.

DRÖMMEN.

Vigda:

den 27 oktober snick. Gustav Olov Lennart Lindh, Mariagat. 13, och porssl.-arb. Astrid Viola Eriksson, Ingarö Tvärgata,

den 27 oktober porssl.-arb. Ragnar Ludvig Kårén, Mariagat. 13, och porssl.-arb. Rut Karin Margareta Engblom, Kullen 6,

den 14 november 2 kl. sjöman Folke Reinhold Rask, Skeppsholmen, och estnische undersåten, hembitr. Agneta Grundsten, Prästgården,

den 17 november sanitetsgjut. Knut Einar Axelsson, Tallåsen 9, och porssl.-arb. Vivan Eugenia Hamberg, F. 38,

den 17 november montören Bo Arne Hjalmar Westerlund, Sthlm, och Ingrid Johanna Margareta Hansson, Långsunda,

den 24 november brevbäraren Sven Erik Axel Jansson, Betse-
de, och porssl.-arb. Alma Lovisa Jävert, Betsede.

Födda:

den 23 augusti Kerstin Gunhild Birgitta, d. t. båtbygg. Karl Gunnar Ossian Karlsson, Räk-
näs, o. h. h. Gunhild Alma Ma-
ria, f. Söderström,

den 24 september Lempi Elisabeth, d. t. porssl.-arb. Knut Uno Armas Wik, Höjdgat. 9, o. h. h. Dagmar Maria Elisabet, f. Nelson,

den 14 oktober Nils Åke Tommy, s. t. porssl.-arb. Nils Lennart Åke Berglind, Kullen 4, o. h. h. Inga Linnea, f. Nilsson,

den 14 oktober Ann Sonja Ulla-Britt, d. t. furiren Stig Harald Frisk, Mörtnäs, o. h. h. Sonja Margit Frideborg, f. Johansson,

den 25 oktober Inga Viveca, d. t. tidsstudietag. Bertil August Petersson, Stenkullen 2, o. h. h. Frida Astrid Maria, f. Karlsson,

Om julen skulle jag ha skrivit i dag, men mina julminnen ligga oåtkomliga som pärlor i gråa skal. Ibland förefaller det mig som om närliggande upplevelser, smärt-
samt verkliga, skymma utsikten bakåt och hindra en att se in i det förflutnas skattkammare. Är det tillfällig minnesförlust eller själv-
bevarelsedriften, som samlar alla sinnen till vaksamhet mot nuets angrepp? Alltnog, minnet släppte inte fram ens det minsta lilla äm-
ne till en julnovell men lämnade mig ändå inte tomhänt utan gav mig — Drömmen.

En natt drömde jag, att jag var på väg till min hemsockens kyrka. Det låg inte något ovanligt i detta. Vi bruka så om söndagarna hemma i Bohuslän, kanske av olika skäl. Men i dag hade jag ett ange-
läget ärende, vilket ärende, ja, det

den 29 oktober Kai Axel Dennis, s. t. danske undersåten, snick. Ove Axel Emil Sörensen, H. 45, o. h. h. Aili Anna Lisa, f. Tuovinen.

Döda:

den 27 oktober änkefru Anna Lovisa Österberg, f. Mild, f. 16/1 1866 (79 år), ä. e. ugnbrännaren Johan Alfred Österberg, Ingarögat. 6,

den 2 november f. skepparen Karl Gustaf Österberg, f. 21/9 1861 (83 år), Älderdoms hemmet,

den 19 nov. änkefru Johanna Matilda Lindahl, f. Gustavsdotter, f. 17/7 1872 (73 år), ä. e. byggmäst. Johan Elof Lindahl, 2:a Tvärstigen 1,

den 19 nov. porssl.-arb. Elin Maria Ljungkvist, f. Rydman, f. 15/7 1882, (63 år), Mariagat. 10.

Johan Movinger.

*Överlämna
förtroendefullt
all omsorg vid
dödsfallet till*

BARDELS
BEGRAVNINGSBYRÅ

Odengatan 84 Stockholm

Ring vårt ombud:
Fru LISA JOHANSSON

Tel. Gustavsberg 174
eller direkt 30 84 42 30 93 93

visste jag inte själv, bara att det var mycket viktigt. Jag, som annars sökte dunklet bakom pelarna, gick denna gång och satte mig ändå framme under predikstolen med de pråliga, förgyllda änglarna, och jag fäste blicken på hålen efter spikarna i den korsfästes fötter. Med drömmars vanliga inkonsekvens blev det varken predikan eller altartjänst, bara en stor, ljus stillhet, utan ord och tankar. Så gick jag ut med den övriga församlingen men svängde av från huvudgången och drev aningslöst mot en sidodörr. Väl utkommen skyndade jag med en egendomlig förväntan i hjärtat bort mot sakristian. Där mötte jag en ung präst, som kastat en trenchcoat över prästkappan. Just då visste jag, att detta att möta honom, var mitt angelägna ärende. Jag kände honom väl och hade känt honom länge. Han hälsade mig med glädje och tog min arm och förde mig till kyrkans solvägg, där vi slogo oss ned på några kvarglömda byggnadsställningar. Det stod som en cirkel av mänsklig värme omkring oss. Solen lyste så vårvänligt. Det var just en sådan tidig vårdag, då det är ljuvligt varmt i solen, men snålt och kallt utanför ljuskretsen. Jag lutade mig mot kyrkväggen, teg och trivdes. Den unge prästen talade oavbrutet och med entusiasm, men jag uppfattade hans tal blott som ett behagligt ackompanjement till den sköna söndagen, som en vårbäck, som porlar fram genom tystnaden. Så småningom började ordens innebörd tränga in i mitt medvetande. Han talade övertygande om nödvändigheten av att ha någonting att tro på och leva för utöver det realistiska varandet. Jag såg på honom från sidan. Han var blek och blond och under trenchcoaten skymtade en hemstickad slipover och en mjuk skjortkrage. Ja, han såg ut som vilken ung man som helst. Att han nyss varit prästklädd bekymrade mig inte, men hans brinnande ögon och bjudande röst oroade mig. Han var inte vem som helst och jag trivdes inte så väl längre. Då tog han min hand, som av en händelse eller för att understryka ett argument. All min oro försvann, och jag blev varm av trygghet. Men strax släppte han han-

GUSTAVSBERG 1879.

I n:r 25 och 47 av tidningen Norden för 1879 infördes tvenne mycket intressanta och klarläggande artiklar om Gustavsberg. Av allt att döma är det tidningens redaktör, Per Lindell, som fört pennan. Eftersom Lindell vid denna tid var ingenjör vid Gustavsbergs porslinsfabrik och tydligen högst intresserad för den sak det gäller, torde han få anses som fullt initierad. Då hans artiklar ha ett synnerligt intresse även för vår tid, komma de att i sin helhet återgivas i Gustavsbergaren. Början göres i detta nummer. Endast den ändringen har gjorts att nystavning genomförts och att underrubriker införts i texten. Författarens omdömen få självfallet stå för hans egen räkning.

Uti en av de vackraste trakterna av Stockholms lövbeprydda skärgård, vid en från Baggensfjärd inskjutande vik i "det granna Värmdön", ligger en av vår storslöjds märkligare härdar, en av de få, som skaffat sig ett berömt namn långt utom vårt lands gränser. På främlingen tränger sig gärna den förmodan att här hellre än annorstädes måtte en lycklig befolkning bo, ty människan tager omedvetet och i myc-

ket intryck av den natur som omgiver henne, och denna förmodan skall öka i styrka, då hon vidare ser de nya gatorna med sina arbetarebostäder i villastil, omgivna av de täckaste planteringar och bebodda av belevade, arbetsamma människor.

Ett mångskiftande arbete.

Det torde ej givas någon fabrikation som erfordrar en så brokig blandning av olikartade arbeten som tillverkningen vid en porslinsfabrik, särdeles om denna bedrivs så mångsidigt som förhållandet är vid de två stora porslinsfabrikerna i Sverige. En sådan fabrik sysselsätter också modellörer och dessinatörer, fina mamseller, som måla porslin, tryckare, sorterrare och flera andra med jämförelsevis mindre tungt arbete, samt vidare de många, som syssla med själva massans beredning, tillverkningen av gipsmodellerna, porslinets formande, beskickningen och brännandet av ugnarna, och siutligen även diverse hantverkare och utarbetare. Ett och annat av dessa arbeten är förenat med sina särskilda vådor, vilkas inflytande på hälsotillståndet och dödligheten det skulle ha sitt intresse

att lära känna; men någon närmare utredning av dessa förhållanden, likartad den som vi förlidet år meddelade från Motala verkstad, har icke blivit gjord. Så mycket vet man dock att sjukligheten och dödligheten över huvud taget ej är större än annorstädes. Mycket göres emellertid för minskandet av de olägenheter, som det stofffina, allestädes närvarande dammet och den blyhaltiga glasyren medföra samt för att med maskiner utföra det tyngsta arbetet, men härom skola vi närmare tala, då vi något längre fram i en särskild uppsats ämna beskriva de tekniska anordningarna vid fabriken och då även lämna en avbildning utav det stora etablissemnet.

Arbetarna och tillverkningen.

Oberäknat de omkringboende arbetarna vid Farsta stora lantegendom, vilken ävenledes tillhör "Gustavsbergs Aktiebolags Fabriksintressenter", utgör antalet arbetare vid fabriken 516, därav 281 män och 137 kvinnor äro över 18 år samt 53 gossar och 45 flickor vid en ålder därunder. Tillsammans och med de hemmavarande familjemedlemmarna utgör hela arbetarebefolkningen ungefär 1.150

den och jag blev den fattigaste på jorden. Ingen var i sådant armod som jag. Jag kunde inte ens behärska mig utan drog honom i rockärmen och förkunnade, att höll han mig inte i handen, så frös jag. Då vände han sig långsamt emot mig och jag förnam plötsligt, att denne hade jag aldrig känt. Kanske kände han mig, men han liknade ingen jag sett och hans röst var så betydelsefull, när han sade: "Om du vill, skall jag hålla dig i handen hela livet". Då varseblev jag, att det var Kristus, jag mött, en modern Kristus i trenchcoat och hemstickad slipover. Och här slutade drömmen, tvärt, som drömmar ha för sed.

Drömmen tjusade mig och jag berättade den en kväll för mina vänner, den litteräre esteten, den unge framgångsrike målaren, min konstnärliga syster och den, som stod mitt hjärta nära. När jag slutat sade den, som jag höll av, att

det var en underbart vacker dröm, på ett sätt, som kom mig att tro, att jag inte förrän nu upptäckt drömmens skönhet. Min syster frågade, om jag blivit religiös, med ett tonfall, som förrådde, att hon åtminstone inte skulle tro på min omvändelse. Den litteräre påpekade, att så kunde bara en litterär människa drömma och började berätta om drömmar, han själv hade haft, alla högst litterära. Men målaren satt tyst. Hans ögon sökte ängsligt något i mörkret utanför vår sällskapstrevnad. Så sade han i en paus i samtalet, när de andra redan glömt min dröm. Och jag kände ångesten, rotlösheten bakom orden: "Det måste vara något fel på en konstnär, som inte har någon fast livslinje. Jag lever som på en höft och skapar, när jag måste skapa, de gamla, stora mästarna —", så tystnade han. Min dröm hade åstadkommit det med honom, som

den inte förmått med oss andra. Den hade kastat ut honom i det kaos, som lurar utanför vårt vaneliv. "Jag vet", svarade jag, "vad du menar, men det är så med oss alla. Vi tror på ingenting, begär fakta och bevis, som ingen kan ge oss. Vi går där berövade illusionerna, berövade tron på det övernaturliga. Allting flyter. Det ligger i tiden, i själva atmosfären". Min syster såg imponerad på mig och tänkte: "Att hon kommer ihåg allt hon läser!" Målaren sade: "Men vi kan inte vara nöjda med detta. Vi längtar in i ett annat tillstånd, varför kan vi inte få något att tro på, att leva för?"

Ja, så är det, just så, men inte kunde jag svara på det. Jag hade en dröm. Den gav intet tillfredsställande svar, bara en tankeställare, och målaren söker sin livslinje än, och vem gör inte det i dag, på tröskeln, som leder — till vad?

Edla Emanuelsson.

personer, alla bosatta på fabriken mark och åtnjutande i händelse av behov fri läkarevård och medicin. Vid fabriken äro nämligen läkare och präst anställda, varjämte där äro anordnade apotek, postkontor, telegraf och t. o. m. telefoner, som sätta brukskontoren och disponentbyggnaden i nära förbindelse med varandra och med försäljningskontoret i Stockholm.

Tillverkningsvärdet vid fabriken utgjorde år 1877 1.028.000, men nedgick förlidet år till 860.000 kr.

Arbetslönerna beräknas per styck överallt, där sådant låter sig göra. Med kännedom om de många växlande öden, en porslinspjäs har att genomgå, innan den blir till försäljning färdig, och de tusentals olika artiklar, som priskuranten upptager, är det naturligt att arbetstaxan utgör en ganska diger lunta. I medeltal kan man säga att en porslinsarbetare, utom nyss nämnda förmåner, per dag förtjänar 2:50 kr. och kvinnorna 1 kr. samt gossar under 18 år 75 öre och flickor 60 öre. Bland övriga arbetare förtjäna ugnsarbetare i medeltal 1,80, tryckare och hantverkare 1,60 samt utarbetare 1,50 pr dag. Avlöningen utbetalas en gång i månaden, och är avlöningsdagen vanligen den andra lördagen i månaden. Den dagen är en viktig dag för hela ortens ekonomi. Då reglerar gustavsbergsson sina små affärer till höger och vänster, och mången gång är det den enda dag i månaden då han, och detta endast under en kort stund, hanterar en sedel eller silverslant. Utav hans avlöning frändrages nämligen redan på kontoret $\frac{1}{2}$ procent till en småbarnsskolefond, 1 kr. till avbetalning av hans aktie uti Uppköpsföreningen (såvida nämligen denna ännu ej är med 10 kr. till fulla gäldad), hans under månaden iråkade skuld för levnadsförnöden-

heter till samma förenings handelsbok samt i sällsynta fall bötesbelopp för någon förseelse. I kontorets yttre rum kan man vidare ej undgå att lämna sin tribut till där sittande föreståndare för sjuklädorna, inkasserare för klubbens räkning etc., och har man sedan någon penning över, försvinner den lätt redan samma kväll, ty den, som sällan hanterar penningar, förstår i allmänhet ej kosten att väl begagna dem. Detta är en ofördelaktig sida av detta förmyndaresystem, men det har det goda med sig att arbetaren därigenom så småningom gör besparingar, vilka till det följande året innestå ibland Uppköpsföreningens vinstmedel, och kan för övrigt vem som det önskar lätt undandra sig detsamma genom att göra sina uppköp i andra, nära liggande handelsbodar. De flesta föredraga emellertid det först nämnda sättet.

Visst hände det fordom att företagsamt folk under dessa avlöningsdagar tillförde befolkningen spritdrycker, vilka fingo en strykande avsättning och med första möjliga konsumerades till obehag för den, som ej älskade skral och slägsmaal; och mången kan ännu erinra sig hurusom en spekulativ skeppare fick så många kunder att han helt plötsligt gjorde haveri, varvid en av hans brännvinskuttingar bärgades av en manhaftig tryckare, som med den sam i land, — men detta allt tillhör en gångens tid. Den nuvarande befolkningen kan tagas till ett mönster för måttlighet och nykterhet, och det tillfälle, som för den erbjuder sig att på det näraliggande värdshuset erhålla öl, missbrukas icke. Anmärkningsvärt är för övrigt att grövre förseelser och brott, särdeles förbrytelser mot äganderätten, nästan aldrig på den orten förekomma.

Uppköpsföreningen.

Gustavsbergs Fabriks Uppköpsförening började för 10 år sedan på fabriksägarens initiativ sin framgångsrika och välsignelsebringande verksamhet. Det ursprungliga driftkapitalet, 10.000 kr., förskotterades av herr S. Godenius, vilken härför efter hand ersattes i den mån inbetalningarna på aktierna inflöto. Varje vid fabriken anställd person är skyldig att i bolaget taga en aktie på 10 kronor, och ske inbetalningarna härå månatligen med 1 kr. Till en början kunde en enda person få i bolaget teckna 10 aktier, men numera ej flera än 2. Fabriken disponent är ordförande i direktionen, vilken för övrigt består av 6 bland arbetarna. En bland dem är verkställande direktör med ett årsarvode av 150 kr. 2 revisorer granska årligen de förda räkenskaperna. Uppköpen verkställas av fabrikskontoret i Stockholm, vilket för härmed förenat besvär ersättes med 1.000 kr. om året. I försäljningsboden äro anställda en föreståndare med 1.500 kr. lön samt 1 biträde och 1 dräng, vardera åtnjutande 500 kr. lön jämte fri bostad och litet "torrskaffning" ur boden. Det inbetalda aktiekapitalet utgör f. n. 10.000 kr., vartill kommer en reservfond på 4.000 kr. Omsättningssumman under förlidet år utgjorde 146.000 kr. Utav den uppkomna behållningen erhö-lo aktieägarna 6 proc. i ränta samt, alltefter som de handlat hade, en vinst av 8 proc. utav vars och ens omsättningsbelopp under året. De något höga försäljningspriserna, som förklara uppkomsten av en så stor vinst, ses ingalunda med obli-da ögon, ty ju större vinst föreningen gör, ju större blir vars och ens behållning i denna på ett föga kännbart vis verkande sparbank. Försäljningar per kontant före-

**GOD JUL och
GOTT NYTT ÅR**

tillönskas

alla medlemmar

Gustavsbergs Idrottsförening.

God jul —
Gott nytt år

tillönskas

medlemmar och vänner.

Gustavsbergs Nöjesklubb.

Medlemmar och vänner

tillönskas

God jul och
Gott nytt år

Gustavsbergs Schacksällskap.

komma icke i föreningens handelsbod.

Sjuklådor.

Vid fabriken finnas 3 sjukhjäpplådor, vilka alla skötas av arbetare, och har mot deras förvaltning aldrig någonsin klagomål förnummits. Den äldsta s. k. Stora lådan, är 20 år gammal, den andra i ordningen 16 och den tredje 1 år gammal. Årsavgifterna till dem äro respektive 12, 9 och 6 kronor, och åtnjuter deltagare i sjukhjälp per dag respektive 1, 0,50 och 0,50 kr., och detta i obegränsad tid. Kvinnor äga tillträde endast till den andra lådan, vars såsom här synes något mindre liberala sjukhjälp är föranledd av deras oftare påkommande opassligheter — eller kanske "skolsjuka". Flera bland arbetarna äro delägare i alla 3 lådorna. Dessa sjuklådors sammanlagda kapital utgör ungefär 43.000 kr., vilka tillika med arbetarnas i sparbanken insatta belopp (ung. 20.000 kr.) förvaltas av fabriksägarna, som på beloppen erlagga 6 proc. ränta.

En delägare uti en eller flera av dessa lådor äger således att på ålderdomen beräkna en liten men säker inkomstkälla. Då så behöves erhåller arbetaren understöd från en fattigkassa, vilken förvaltas på fabrikskontoret. Under förlidet år inflöto i denna kassa 235 kr. i förvarjehanda förseelser ådömda plikter. Det i utgiftssumman felande beloppet lämnades av fabriksägarna. De ålderstigna arbetarna, som ännu äga någon arbetsförmåga kvar, betraktas av fabriken såsom ett slags pensionärer. Deras antal utgör ungefär 20, och sysselsättas de med lättare arbete såsom slipning av parian o. dyl. mot en dagspenning av 1,25 à 1,50 kr. Man har gjort den iakttagelsen att upphöjelsen till värdighet av fabriken pensionär i allmänhet åt-

följes av ökat tillmötesgående och villighet i arbetet.

Skolverksamheten.

Folkskolan besökes av 170 barn uti en ålder av 7—15 år. Undervisningen pågår under 9 månader av året uti 4 skolsalar med 2 månaders uppehåll på sommaren och 1 på vintern samt bestrides av 1 lärare och 3 lärarinnor. En av dessa avlönas utur den förut omnämnda Småbarnsskolefonden, de övriga av fabriken. Dessutom finnes en frivillig skola, besökt av ungefär 80 elever uti en ålder av 16—25 år med undervisningstid på kvällarna.

Av synnerligt intresse är den för snart 10 år sedan grundade frivilliga ritskolan. Lärare där äro förste modellören och föreståndaren för målarsalarna. Elevernas antal är ungefär 50 och försiggår undervisningen under vintermånaderna 3 kvällar i veckan, varje gång under 1½ timme. Denna skola har högst fördelaktigt inverkat på utbildande av smak och konstsinne hos den uppväxande ungdomen.

Klubbverksamheten.

Vid fabriken finnes en klubb, vilkens lokal utgör läserum med tidningar, bibliotek, piano, schackspel, brädspel m. m. Ledamotsavgiften är för man 25 öre och för fruntimmer 12 öre. För några år sedan uppfördes på klubblokalen teaterpjäser, verkställdes schackturneringar, avsjöngos kvartett-sånger och emellanåt tog sig ungdomen på densamma en glad sväng vid musik av skarpskyttarnas musikkår. Numera förekommer nästan intet av allt detta, och själva klubben är förflyttad från den vackra härligt belägna lokal, den förut innehaft, enär densamma behövdes för folkskolans behov, och

dessutom minskat intresse för klubben började visa sig. I den mån glädjen avtager så i de yngres som äldres kretsar, sticker läseriet allt mera fram sin dystra skepnad, och talrika bönemöten äro numera nästan de enda tillfällen, då befolkningen samlas utom arbetslokalerna. På midsommaraftnarna inbjudes den dock enligt gammal sed mangrannt av fabriksägarna till en festmåltid med dans kring majstången, och ännu oftare livas den tämligen tysta trakten av den ganska goda skarpskyttemusikkårens 6 horninstrumenter.

Direktörer, styrelseledamöter, revisorer m. m. till alla de nu omnämnda föreningar och institutioner väljas ungefär samtidigt på sammankomster i mars månad.

Samhället och bostäderna.

Vad som i synnerhet bidragit till fabriksbefolkningens höjande så i ett som annat hänseende under de senare åren och vad som vi ivrigast vilja förorda såsom föredöme för andra fabriker, äro de redan omtalade, i villastil uppförda arbetarebostäderna. Lektor M. Isæus har till dem alla uppgjort planritningarna och till några även fasadritningarna, men i första rummet har man att för dem tacka fabriken kraftfulle och humane disponent, löjtnant W. Odelberg, vilken med särdeles förkärlek ägnat sig åt denna verkligt storartade anläggning. Ursprungliga planen var att de ordentligaste o. skickligaste arbetarna skulle göras bofasta vid fabriken genom att så småningom få göra avbetalningar på av fabriksägarna uppförda vackra bostäder med tillhörande trädgård, vilka därigenom efter ett antal års förlopp skulle bliva deras tillhörighet, men övergav man snart av varjehanda skäl denna plan och uthyrer numera dessa lägenheter, vardera bestående av 2 rum med kök, en liten köksträdgård och en mot vägen liggande liten planterad plats för 60 kr. om året. 2 sådana lägenheter finnas i varje hus och de hittills uppförda husens antal utgör 18, samtliga liggande å omse sidor av tvenne varandra vinkelrätt korsande gator. Det är överflödigt att säga att var och en av dessa hyresgäster gör vad han kan för att ej hans jordagods skall se mindre putsat och inbjudande ut än grannarnas.

*Vi önska Eder alla
en fröjdefull jul*

Gustavsbergs Hembygdsgille.

GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR

tillönskar

Gustavsbergs Unga Örnar.

Var, när och hur?

När jag häromdagen gick förbi anslagstavlan, såg jag en kungörelse om mantalsskrivning och folkräkning. — Jasså, tänkte jag, är det så dags igen? Så gick jag vidare och utträttade mitt ärende. På återvägen kunde jag inte låta bli att ytterligare studera anslaget, och jag varseblev då, att det skulle komma att kosta mig 5 kr., om jag icke fullgjorde min skyldighet i detta avseende. Så tänkte jag inte mer på saken, förrän jag ryktesvis fick höra, att den skulle handhas av kristidsnämndens kortutdelare. Skönt, tänkte jag, då slipper man Dahlberg och dom andra gubbarna, som brukar ranta omkring och skriva.

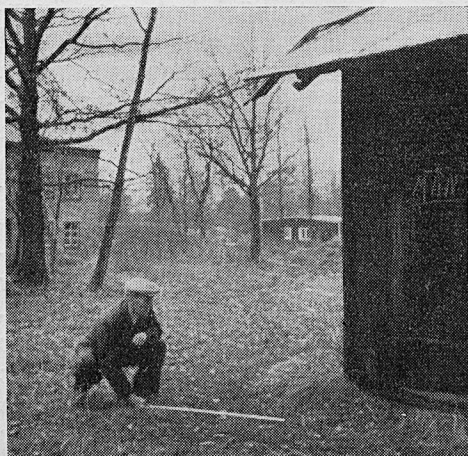
*

Men ska man vara rättvis, så är det ingenting nu mot förr. Då var det ett riktigt äventyr, det där med "skrivningen". Då fejjades och städades det många gånger "i onödan", ty hovjägmästarn och befallningsman och de övriga behagade plötsligt avbryta skrivningen mitt i en gata och åka hem till lunch, och så stod man där vackert med allt, som man skulle "säja till om", och inte visste man, om dom skulle komma nästa dag, ty dom kunde helt enkelt börja i en annan gata. Men om dom kom, så gick det till ungefär så här:

Man kanske rent av gick ut på trappan och låtsades bli överraskad av det säregna besöket. Hovjägmästarn sa kanske:

— Go dag, får vi stiga in?

— Åh, kors ä' de skrivningen, som ä' ute! Då kan man väl få säja till om nya fönster och ny trappa...

Vid hörnet av en föräldrad "sanitetsinrättning".

Hovjägmästarn var redan inne i köket och tittade även in i kamardörren. Kassören räknade upp familjemedlemmarna i rask följd, och man bara nickade och sa ja. Så rabblade man upp det där om fönstren och trappan.

— Skriv opp det, sa hovjägmästarn till befallningsman. Tack så mycket och adjö, och så gick dom vidare till nästa lägenhet. Skönt att det är över, tänkte man sedan och återgick till den normala vardagen.

*

Det knackar på dörren.

— Stig in, ropar jag, och in kommer kristidsnämndens kortutdelare. Jasså, ska vi få nya kort? säger jag av gammal vana vid sådana besök.

"I skrivande stund".

— Nej, den här gången blir det inga kort. Det gäller mantalsskrivningen i samband med folkräkningen, som nu ska ske i alla hushåll, vars äldste familjemedlem är född i juli, sa ombudet.

— Ja, de va då för väl, för här är ingen av oss födda i den månaden.

— De va bra, sa ombudet, då behöver vi bara skriva A-blanketten då.

Jag torkade kvickt av köksbordet med disktrasan och bjöd honom sitta ned. Han tog fram några blanketter, och så gick vi tillsammans igenom alla punkter, och jag tyckte inte, att det var svårt.

— Jag vill rekommendera, att ni skriver ett exemplar med blyerts först, innan ni skriver med bläck, sa ombudet, så kan vi lättare ändra det sedan, om det skulle bli

Nu gäller det att mäta rätt.

något litet fel. — Så har jag andra blanketter här om bostadsundersökning, som ni också ska fylla i, fortsatte ombudet. Det är bara att skriva ja och nej, allt eftersom det passar in på bostaden. Och ni ska inte glömma att underskriva desamma med hushållsföreståndarens namn.

— Men vem är hushållsföreståndare? frågade jag. Den som sköter hushållet eller den som svarar för ekonomin?

— I detta avseende naturligtvis den, som svarar för ekonomin, sa ombudet. Och när det gäller mantalsskrivningen, ska ni komma ihåg, att alla barn, som är födda på B. B., inte är födda i Gustavsbergs utan i Engelbrekts församling.

— Kors då, ä de så noga, utbrast jag. Ja, man ska vara så noggrann som möjligt, menade ombudet, och medan ni skriver, ska jag gå ut och mäta huset.

Han gick mot dörren.

Jag satt och läste den lilla blanketten med frågorna: "Har Ni W. C. eller torrklosett eller annat avträde i eller utom lägenheten?" så jag fick för mej, att han skulle mäta uthuset, därför skrek jag efter honom:

— Det vore bra, om det kunde bli någon ändring, för här i Franska byggena ä vi 12 familjer om samma avträde.

Då skrattade karln och sa, att han skulle mäta boningshuset.

Scherzo.

N A M N F Ö R Ä N D R I N G

Axel Evan Gustafsson, Strandvik, bär med vederbörligt tillstånd släktnamnet

Gejnevall.

FRÅN LERA TILL TALLRIK.

Forts. från n:r 4.

"Kao-lin kräver mindre arbete, ty naturen har gjort det mesta arbetet. Gruvor finns på vissa platser mitt ibland bergen. De är ganska djupa och kaolinet finns där i stora mängder. Det slås i små fyrkanter på samma sätt som pe-tun-sen. Fint porslin får sin styrka från kaolinet. En rik köpman berättade för mig att engelsmän eller holländare (kineserna har samma namn för båda) för flera år sedan köpte en del pe-tun-tse som de medförde hem för att göra porslin av, men de tog inte med sig något kaolin, så de misslyckades, enligt vad de själva erkände. Kinesen skrattade och sade: "De försökte åstadkomma en kropp utan ben att uppbära köttet".

Förutom båtarna lastade med pe-tun-tse och kaolin utmed flodstränderna vid Ching-tê-Chên finns det andra fartyg lastade med ett vitaktigt flytande ämne. Jag har länge vetat att detta är oljan (= kinesernas benämning på glasyren) som ger porslinet dess vithet och glans, men jag har inte känt till dess sammansättning förrän nu. Denna olja eller glasyr är framställd av den hårdaste sten, och även om samma sten, varav pe-tun-tse tillverkas, kan användas för framställning av glasyren, väljes vanligen de vitaste stenarna.

Stenen tvättas väl och behandlas sedan på samma sätt som pe-tun-tsen, men när den renaste delen har överförts till det andra fatet, sätter man till varje skålpund välling ett skålpund av en sten som påminner om alun, kallad Shih-kao (= gips). Denna har förut bränts eller krossats.

Stenglasyren användes aldrig ensam utan en annan glasyr blan-

das med den. Sammansättningen av den andra glasyren sker på följande sätt: Man tar stora kalkstycken som släcks genom att man stänker vatten på dem, därpå lägges ett lager torkade ormbunkar och så ännu ett lager släckt kalk o. s. v. Sedan tänds man eld på ormbunkarna. När elden slocknat lägges askan på nytt mellan ormbunkar, och proceduren upprepas fem eller sex gånger. Gör man det ännu flera gånger, blir glasyren ännu bättre.

Egenskaperna hos kalken och ormbunkarna bidrar till att förbättra glasyren, och jag har lagt märke till att den som kommer från vissa trakter är mera omtyckt än vad man får från andra. När de så erhållit en viss mängd aska från kalk och ormbunkar, hålles den i behållare fyllda med vatten. Till hundra skålpund sättes ett pund Shih-kao. Blandningen röres om, tills ett skum bildas på ytan. Detta skummas bort och hålles i ett annat fat och så kan man fortsätta många gånger. De bästa glasyrerna utgöres av en blandning av tio delar stenglasyr till en del kalk och ormbunksaska...

"Porslinfärgerna är av allehanda slag. I Europa ser man aldrig någonting annat än klarblått på vit botten, men jag tror att våra köpman även importerat porslin med andra färger. Här finns porslin med en yta som påminner om våra polerade metallspeglar samt rött porslin av olika slag. Enär dessa arbeten är svåra att utföra, blir de synnerligen eftertraktade och oerhört dyra, när de lyckas.

Och så finns det porslin med landskap målade i nästan alla färger, som ytterligare framhäves genom en kraftig förgyllning. Dessa blir mycket vackra, när man inte

sparar på kostnaderna, men vanligt porslin dekorerat på detta sätt kan inte jämföras med det blå. I Ching-tê-Chêns krönika påstås det att folk förr i tiden endast använde vitt porslin, då de tydligtvis inte hade påträffat någon blå färg som kunde jämföras med den som kommer långt borta ifrån och är mycket dyr.

Man berättar att en porslinsköpmann, som hade lidit skeppsbrott på en öde kust, där fann större rikedom än han förlorade. Medan han vandrade utefter kusten fann han att stenar, som man kunde göra en vacker blå färg utav, fanns där i stora mängder. När hans tjänare hade reparerat fartyget, tog han med sig en stor last, och man påstår, att någon vackrare blå färg hade man aldrig förut sett i Ching-tê-Chên. När köpmannen sedan återvände för att hämta mer, kunde han inte hitta platsen.

Numera gör man blått på så sätt att man gräver ner det i gruset under brännugnarna, där det brännes under tjugofyra timmar, varefter det krossas till ett fint pulver i en stor porslinsmortel med oglaserad botten. Även stöten är oglaserad. Rött gör man från järnsulfat, och då jag tror, att kineserna använder en speciell metod, skall jag beskriva den närmare. De lägger ett skålpund järnoxid i en degel med ett tätt lock, vari finns ett litet hål, som fylles igen på så sätt, att fyllningen lätt kan tas bort om så önskas. Degeln placeras i en stor träkolseld omgiven av en slags tegelskärm. Så länge som röken från hålet i locket är svart, är materialet inte färdigt, men så snart den blir vit, börjar färgen bli färdig. Man tar ett prov, blandar det med vatten och experimenterar med det genom att gnida det mot trä.

Alla gustavsbergare

tillönskas

GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR

Lokalavdelningen av A. B. F.

GOD JUL och

GOTT NYTT ÅR

tillönskas alla gustavsbergare.

Arbetsledare- och tjänstemannaorganisationerna.

Medlemmar och kunder

tillönskas en

GOD JUL

och ett

GOTT NYTT ÅR

Konsum.

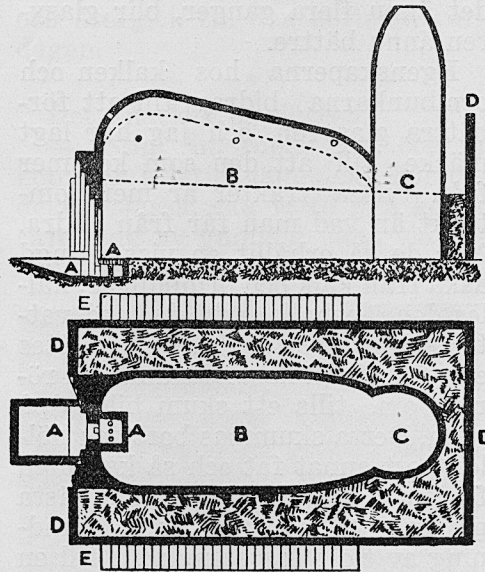
Om träet då blir vackert rödfärgat, rakar man bort kolen, och när degeln kallnat finner man, att en liten kaka av rött ämne har bildats på botten, men den finaste röda färgen sitter på degelns lock.”

Så fortsätter d'Entrecolles sin detaljerade beskrivning av framställningen av alla de övriga färgerna, som det emellertid är onödigt att här närmare ingå på. Det torde dock klart framgå av ovanstående utdrag av hans brev, att den gode missionären erhållit en nästan vetenskaplig inblick i porslinets råmaterial och deras behandling och detta vid en tidpunkt, då européerna fortfarande famlade omkring i mörker på sin jakt efter hemligheten.

I det föregående har några utdrag givits av de delar av Péré d'Entrecolles berömda brev, som behandlade porslinets råvaror. Samtidigt med denna beskrivning sände han prover till Frankrike och satte därmed fart på de franska forskningarna i porslinets natur. Det var framför allt kemisterna Hellot och Macquer vid den berömda Sévrefabriken, redan då känd för sitt vackra fritporcelain, som gjorde stora ansträngningar att i Frankrike finna de svåråtkomliga råvarorna, kaolin och fältspat. Men det skulle ta fransmännen över trettio år, innan de påträffade franskt kaolin, och då var det genom en ren tillfällighet. De

hittade nämligen efter alla dessa år den eftertraktade leran i St. Yrieix, där hustrun till en fattig apotekare befanns använda traktens kaolin som bykmedel.

Så snart råvarorna påträffats, dröjde det inte länge, förrän de duktiga franska keramikerna hade fått fram ett riktigt porslin, och de första hårda porslinspjäserna visades för kung Louis XV i Versailles den 21 december 1769, femtiosex år senare än det första — fastän då ännu ofullbordade —

Kinesisk brännugn:

A. Ugnsmynningen, B. Ugnsrummet, C. Förstärkningsvägg, E. Trappsteg till ugnstaket.

tyska porslinet exponerats på Leipzigmässan 1713.

Men för att återgå till Péré d'Entrecolles. Om man bortser från hans användning av det kinesiska ordet pe-tun-tse för det viktiga sintringsmedlet i porslinet, istället för den mera lättförståeliga termen finmalen fältspat, som otvivelaktigt försvårade de europeiska efterforskningarna av det nödvändiga mineralet, var hans avslöjande av porslinshemligheten praktiskt taget fullständig. F. ö. skulle han med fullt fog kunna påstå, att hans användning av det kinesiska ordet ur vetenskaplig synpunkt var fullt berättigat, ty pe-tun-tse bestod väl sällan eller aldrig av någon ren fältspat. De kinesiska keramikerna har överhuvudtaget aldrig arbetat med rena råvaror på samma sätt som en modern porslinsindustri, och detta är en av huvudorsakerna, varför skärvan av kinesiskt porslin — liksom utseendet i övrigt — varierar under de olika epokerna, alltefter som olika fyndorter blir exploaterade och råvaror med större eller mindre procent föroreningar kommer till användning.

Hans beskrivning av själva tillverkningen är lika detaljerad som intressant. Så här tillgick enligt hans skildring porslinstillverkningen i världens största porslinsfabrik i början av 1700-talet, och så har den med tanke på kineser-

”Kvalitetshöjning innebär höjning av levnadsstandarden — den i själva verket finaste form av standardhöjning som finns. Som nyligen en framstående representant för den svenska kooperationen betonade: ”Kvaliteten är detsamma som kultur, och vår strävan måste vara kultur åt hela folket.” Det är förblindelse att tro att förbättringen av ”de breda folkmassornas” levnadsstandard måste stanna vid att låta dem få någorlunda rikligt av tämligen bra varor men dock av slätstruken kvalitet, vare sig det gäller kläder, möbler och husgeråd, födoämnen eller nöjen. En gång, och för inte så länge sedan, har folket ägt genomgående hög kvalitet också i vardagslivets brukssaker — trots att produktionsresurserna var ofantligt mycket mindre än nu”.

Ur dr Gunnar Beskows nyutkomna bok, ”Morgondagens människa”.

nas konservatism otvivelaktigt försiggått i åtskilliga århundraden, innan denne förste europé kom i tillfälle att skildra den.

"I de mindre besökta delarna i Ching-té-Chên finns det stora skjul omgivna av höga murar, och där ser man uppstaplade på varandra ett stort antal lerbehållare. Innanför dessa murar lever och arbetar ett oändligt antal arbetare, som var och en har sin speciella uppgift, och en porslinspjäs passerar, innan den når ugnen, genom händerna på många arbetare utan någon oreda. Utan tvivel har de kommit underfund med att arbetet går mycket snabbare på detta sätt.

Den första uppgiften består i att rena pe-tun-tsen och kaolinet från de föroreningar som brukar tillsättas av köpmännen, innan de levererar råvarorna. Det sker på samma sätt som förut beskrivits. När de två materialen har renats, blandas de i riktiga proportioner, och för det finaste porslinet åtgår lika delar kaolin och pe-tun-tse, för lägre kvaliteter fyra delar kaolin och sex delar pe-tun-tse samt för det sämsta en del kaolin och tre delar pe-tun-tse.

Blandningen kastas i en stor stenlagd och cementerad grop, och där knådas och trampas massan tills den blir styv. Detta är ett mycket ansträngande arbete, och de kristna arbetare som håller på med det har svårt att komma ifrån för att besöka kyrkan, ty de är förbjudna att lämna gropen om de inte kan skaffa ersättare. Avbrytes arbetet i massagropen, av-

stannar allt annat arbete i fabriken.

När massan är färdig, tar man klumpar däriifrån och sprider ut dem på stora skifferbord. Arbetarna fortsätter att knåda, banka och rulla massan tills det inte längre finns några främmande ämnen i den. Ett hår eller ett sandkorn skulle förstöra alltsammans, och om inte massan bereds tillräckligt noga på detta sätt, kommer porslinet att spricka, kasta sig eller sjunka ihop under bränningen.

Från detta råmaterial tillverkas sedan dessa vackra porslinsföremål, en del endast på drejskiva, andra i formar, och efteråt putsas de med kniv. Alla enkla föremål formas på det första sättet, och en kopp t. ex. är när den lämnar drejskivan endast ofullständigt formad — den liknar mest en hatkulle, innan den pressats. Den förste arbetaren ger koppen dess diameter och höjd och lämnar den ifrån sig nästan på ett ögonblick, ty han erhåller endast tre skärvar per bräde, och varje bräde rymmer 26 koppar. (Forts.)

GOD JUL
GOTT NYTT ÅR

önskas
våra ärade kunder

GUSTAVSBERGS BAGERI.

K. W. Johansson

FRITT FORUM

Har haft den stora glädjen att få läsa flera nummer av Gustavsbergaren. Jag är infödd gustavsbergare och var nära 19 år, då jag lämnade Sverige. Det gläder mig ofantligt att få uppliva gamla minnen. Jag är mycket tacksam till Gunnar Ekberg för att han sände tidningen till sin bror Sven Ekberg. Vi umgås här dagligen på samma fabrik. Även min bror Martin och syster Hulda har njutit av tidningens innehåll.

Den stora förändring som skett förvärrar mig — och alla dessa olika föreningar som bildats — och allt för det bästa. Jag bodde i Övre Stenhuset, tills jag lämnade Gustavsberg den 7 maj 1902. Har sedan varit i Sverige två gånger — 1907 och 1932 — och hoppas att än en gång få se det kära hemlandet.

Det är svårt att komma ihåg alla namn man ser i tidningen, men nu och då dyker de gamla namnen upp, och dem kommer jag ihåg. De yngre som skriver i tidningen får jag gissa mig till.

Några glimtar från min barndomstid. — Gick i småskolan för fröken Henrietta Haglind, i folkskolan för fröken Ebon, Heikon och Lagerström, blev konfirmerad i Gustavsbergs kyrka av pastor Oliv från Ingarö. Härliga minnen som aldrig glöms!

Vi är sex gustavsbergare, som bor här i staden: undertecknad samt syster Hulda och Martin Flink, Sven Ekberg, (Grindstugatan), Eskil Gustafson samt Nancy Gustafson (Södra Kullen).

En kär hälsning till alla gustavsbergare, ung och gammal, samt en god och fridfull jul och ett gott nytt år.

Gustavsbergaren Carl S. Flink,
9 Ivernia Road, Worcester, Mass. USA.

Gustav S. Berg på fiskafänge.

Teckningar av Stig Lindberg.

God Helg

önskas alla gustavsbergare
genom goda köp i

**Gustavsbergs
Mjölförsäljnings-
förening u. p. a.**

Förnya prenumerationen

å Gustavsbergaren

genom att insätta prenumera-
tionsavgiften 1:75 å tidning-
ens postgirokonto 275173
eller genom att inbetala den
till tidningens expedition, H.
Lindholm, Grindstugatan 11,
och Ni får tidningen på pos-
ten under hela nästkommande
år.

INNEHÅLL:

Befriarens stjärna. Dikt av J. A. Löfdal	1
Julotta i havsbandet. Av Stig Magnusson	2
Är julen behövlig? Av Oscar Lövgren	3
Rumänskorna i Gustavsberg. Av G. Dbg.	4
Missionsförsamlingens ungdomsförening. Av O. L.	5
Från min dagliga gärning. Av Hilding Olsson	6
Funderingar i min fåtölj. Av Erik Wadström	7
Reningsverket vid Algatan. Av F. Möller	9
Fackföreningen har ordet	9
Saltstänk från Farstaviken	10
Från pastorsämbetet	12
Drömmen. Av Edla Emanuelsson	12
Gustavsberg 1879. Ur tidn. Norden 1879	13
När, var och hur? Av Scherzo	16
Från lera till tallrik. Av Ges	18

Pris 35 öre

Till Julen

rekommenderas våra julvört-
bröd, julkakor och grytdopp.

Värmdö Bageri

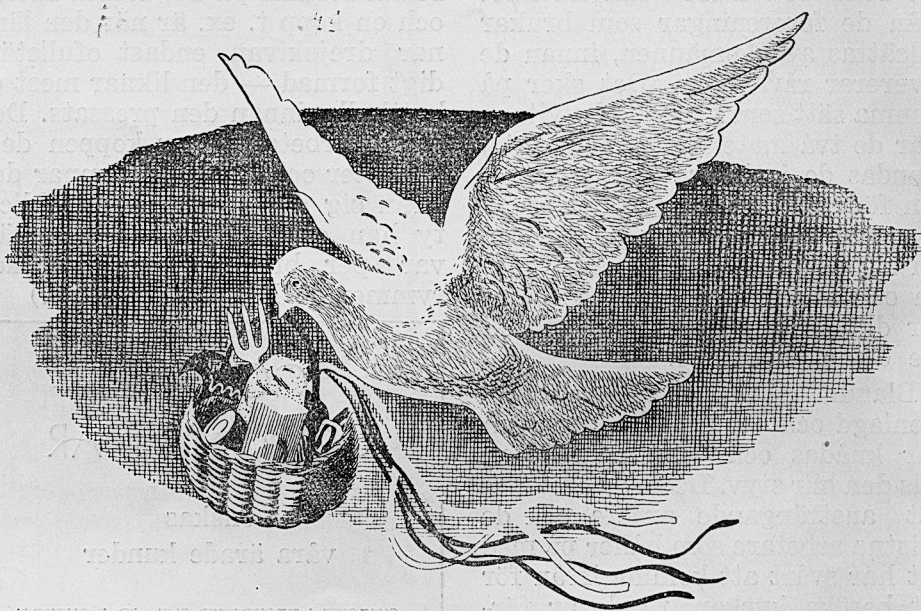
Tel. Hemmestavik 61.

Lämplig julklapp

till gustavsbergare på andra
platser är

GUSTAVSBERGAREN FÖR 1945.

Till ett pris av 1:50 erhålles
en komplett årgång med ett
trevligt omslag, avsett för
dem som önskar sända tid-
ningen som en julhälsning.

REDAKTÖRSSTYRELSEN

DIEN FÖRSTA

Freds-Julen

står för dörren. Det blir en minnenas
och eftertankens jul, som bör firas på ett
värdigt sätt. Julen blir också lång i år
och allt måste planeras noga. Trots att
alla fredsvaror ännu inte kommit, kan vi
bjuda mycket av det som gör julen fest-
ligare.

konsum/kooperativa